

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

26.10.2022 Köyhyyttä kokeneet ja kansanedustajat samassa pöydässä

Avauspuhe

Hyvät kuulijat,

Kuten hyvin tiedätte, köyhyys koskettaa tälläkin hetkellä merkittävää osaa suomalaisista. Noin 800 000 suomalaista elää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. Käynnissä oleva elinkustannusten nousu vaikeuttaa jo ennestään pienituloisten tilannetta.

On ensiarvoisen tärkeää, että köyhyydestä puhuttaessa keskusteluun osallistuvat myös köyhyyttä arjessaan kokevat ihmiset. Suomalaisessa köyhyykeskustelussa ratkaisuja tarjotaan välillä ylhäältä päin, jolloin ne joita asia varsinaisesti koskee, nähdään helposti vain toiminnan kohteina – aktivoimnin, ohjaamisen ja palveluiden vastaanottajina.

Köyhyys on monisyinen ilmiö ja siksi sen vähentämisessäkin tulee huomioida ihmisten tilanteiden moninaisuus. Meidän on syytä huomioida entistä paremmin erityisesti kaikista heikoimmassa asemassa olevat.

Keskustelujen kautta saadaan arvokasta tietoa. Kohtaamisen kautta voimme löytää uusia ratkaisuja. Olenkin iloinen, että pääsemme jälleen tänä vuonna tässä tärkeässä tilaisuudessa etsimään ratkaisuja köyhyyden vähentämiseksi.

Valitettavasti joudun nyt olemaan eduskunnassa esittelemässä lakeja, enkä päässyt paikalle, olisin erittäin mielelläni ollut jälleen kanssanne keskustelemassa tästä tärkeästä asiasta. Toivon kuitenkin, että teillä on antoisia keskusteluja ja että terveisenne välitetään minulle tilaisuuden jälkeen!

Hyvät ystävät, Yhtenä hallituksen keskeisimmistä tavoitteista on vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta.

Köyhyyden vähentäminen on myös yksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanemiseksi asetetuista tavoitteista. EU:ssa sovitun mukaisesti köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrää tulisi vähentää 15 miljoonalla henkilöllä vuoteen 2030 mennessä.

EU-tavoitteeseen pohjautuen Suomi on asettanut tavoitteekseen vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien määrää 100 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä. Näistä henkilöistä kolmasosan tulee olla lapsia. Tarkastelua tehdään suhteessa vuoden 2019 tasoon, eli tämän hallituskauden alusta alkaen.

Köyhyys ei vähene itsestään, eikä köyhyystavoite toteudu ilman suunnitelmallista toimintaa. Siksi sosiaali- ja terveystieteissä on laadittu toimintasuunnitelma, joka vahvistaa köyhyystavoitteen seurantaan, kokoaa yhteen köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi jo tehtyjä toimenpiteitä sekä esittää suosituksia tuleviksi toimiksi.

Hyvät kuulijat. Hallitus on työskennellyt viime vuodet määrätietoisesti vähentääköön köyhyyttä, yhteiskunnallista eriarvoisuutta, opinnoista sivuun jäämistä, ylivelkaantumista ja asunnottomuutta.

Sosiaaliturvaetuksiin ja pieniin eläkkeisiin on tehty tasokorotuksia. Esimerkiksi takuueläkkeen taso on hallituskauden aikana jo noussut noin sadalla eurolla taso- ja indeksikorotusten johdosta. Työttömien perusturva parani myös aktiivimallin leikkureiden purkamisen kautta.

Näen, että tarvitsemme ylivaalikautisen sitoumuksen perusturvan tason korottamiseksi. Sosiaaliturvaa on kehitettävä myös rakenteellisesti uudistamalla. Sosiaaliturvan on oltava mahdollistaja, joka vastaa erilaisiin elämäntilanteisiin, ja mahdollistaa lyhytkestoisenkin työn vastaanottamisen, opiskelun ja muun aktiivisuuden, ilman pelkoa tukien menettämisestä tai maksuviiveistä.

Tällä vaalikaudella käynnistetyssä ja toivottavasti tulevina vuosina konkreettisiin muutoksiin johtavassa sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa on tavoitteena ihmisen näkökulmasta nykyistä selkeämpi ja toimivampi järjestelmä. Toivon, että komitean tuleva välimietintö sisältää konkreettisia askeleita sosiaaliturvan kehittämiseksi myös köyhyyden vähentämisen näkökulmasta.

Työttömyyden vähentäminen sekä ihmisten osaamisen ja työkyvyn tukeminen ovat tärkeitä keinoja vähentääköön köyhyyttä. Työllisyyden edistämistä ja osatyökykyisten tukemista on niin ikään jatkettava ylivaalikautisesti.

Työ ei kuitenkaan automaattisesti nosta ihmistä köyhyydestä vaan on huolehdittava myös siitä, että työelämän ehdot ja pelisäännöt ovat sellaisia, että työssäkäyvien köyhyys saadaan laskuun. Toimintasuunnitelmassa köyhyyden vähentämiseksi suositellaan etsimään keinoja muun muassa vastentahtoisen osa-aikatyön vähentämiseksi.

Hyvät kuulijat. Valitettavasti olemme jo pidempään joutuneet elämään hyvin epävarmojen aikojen keskellä. Koronapandemia vaikeutti monen toimeentuloa ja Venäjän helmikuussa aloittaman bruttaalin hyökkäyssodan vaikutukset tuntuvat meidän kaikkien elämässä. Inflaatio on noussut voimakkaasti tänä vuonna ja korkeiden energiahintojen vuoksi tuleva talvi tulee olemaan monelta osin vaikea.

Kelan tutkimuksen mukaan viimeaikainen hintojen nousu on vaarassa tiputtaa 60 000 kotitaloutta köyhyyteen, joista 16 000 on lapsiperheitä.

Hallitus on reagoinut nouseviin hintoihin. Elokuun alussa lähes kaikkiin kansaneläkeindeksiin sidottuihin sosiaaliturvaetuuksiin tehtiin ylimääräinen indeksikorotus. Syyskuun budjettiriihessä päätettiin useista täsmätoimista, joiden avulla ihmisten toimeentuloa pyritään turvaamaan hintojen noustessa.

Hallitus haluaa erityisesti tukea lapsiperheitä muun muassa alentamalla varhaiskasvatusmaksuja ja korottamalla useiden eri etuuksien vanhemmuuteen liittyviä korotuksia. Lisäksi kaikille lapsiperheille maksetaan ylimääräinen lapsilisä ensi joulukuussa siten, että myös toimeentulotukea saavat perheet hyötyvät siitä.

Ylivelkaantuneiden tilanteen helpottamiseksi ulosoton suojaosa korotetaan vuoden 2023 ajaksi takuueläkkeen tasolle. Aiemmin hallitus on päättänyt jo muun muassa ulosoton vapaakuukausien lisäämisestä, maksuhäiriömerkintöjen poistamisen nopeuttamisesta ja sosiaalisen luototuksen valtakunnallistamisesta. Pidän näitä toimia erityisen merkityksellisenä, sillä ylivelkaantuminen aiheuttaa monelle ihmiselle niin kannustinloukkuja kuin pitkittyvää köyhyyttä ja näköalattomuuttakin.

Vuoden vaihteessa myös työeläkkeisiin on tulossa historiallisen suuri indeksikorotus, 6,8 prosenttia, mikä auttaa monia eläkeläisiä nousevien elinkustannusten keskellä.

Hyvät kuulijat. Elinkustannusten noustessa köyhyyden vähentäminen on entistä ajankohtaisempi aihe.

Toivon, että keskustelu köyhyyden vähentämisestä ja köyhyyden vähentämiseksi tarvittavista toimista jatkuu vilkkaana ja että työtä jatketaan myös seuraavalla hallituskaudella.

Oman panoksensa keskustelun jatkumiseen tuo sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain järjestämät pyöreän pöydän tilaisuudet köyhyyden vähentämiseksi.

Vastaavia tilaisuuksia voisi mielestäni järjestää myös uusien hyvinvointialueiden tasolla niiden aloittaessa ensi vuonna toimintansa.

Odotan mielenkiinnolla kuulevani tämän päiväisten työryhmien tuloksista. Niitä voimme hyödyntää myös, kun panemme ministeriössä toimeen toimintasuunnitelmaa köyhyyden vähentämiseksi.

Köyhyyden nujertamiseksi vaaditaan nyt ja tulevaisuudessa tehokkaita toimia yhteiskunnan eri sektoreilla, jotta jokaisella olisi mahdollisuus elää ihmisarvoista elämää ilman jatkuvaa huolta omasta tai läheistensä toimeentulosta.